

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Idea Theologiæ Moralis

Petrus <a Sancto Josepho>

Coloniæ, 1648

Cap. I. De Religione, quæ est quædam justitia erga Deum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38935

LIBER IV.
DE IVSTITIA ERGA
DEVM, ET HOMI-
nes.

CAPUT I.

De Religione, quæ est quadam iustitia erga Deum.

RESOLUTIO I. *Religio est virtus moralis, omnium perfectissima.*] UT hoc melius percipias, Nota nomen Religionis à nobis hic non sumi, pro ipso statu Religionis Christianæ, aut etiam pro statu Religiosorum, quatenus hic dicit quandam congregationem hominum, per vota obedientiæ, castitatis, & paupertatis specialiter Deo servientium, sed pro quodam habitu, quo inclinamur ad cultum & honorem Deo exhibendum.

Hoc posito, dicendum 1. Ejusmodi habitum esse virtutem, quia ut ait S. Thomas 2. 2. *quæst. 81. art. 2.* Virtus est quæ bonum facit habentem; & opus ejus bonum reddit. Manifestum est autem quod reddere debitum alicui, habet rationem boni; quia per hoc quod aliquis alteri debitum reddit, constituitur in proportionem sufficienti respectu illius, quasi convenienter ordinatus ad ipsum: at ordo ad rationem boni pertinet, sicut modus & species. Cum ergo ad Religionem pertineat, reddere honorem debitum Deo, sequitur eam inter virtutes numerandam esse.

Dicendum 2. Religionem esse virtutem moralem, non autem Theologicam, quia ut ait S. Doctor *art. 5.* virtutis Theologicæ objectum est ultimus finis; esse verò virtutis moralis est, circa ea quæ sunt ad finem. Deus autem non est objectum Religionis, sed cultus quem Deo exhibet; quare Religio non est virtus Theologica, sed moralis.

Nota 1.

Nota 1. Cum Religio cultum Deo exhibeat, Deum ipsum esse aliquo modo illius objectum materiale; non quidem objectum quod, vel proximum, quia sic Religio respicit ipsos actus, per quos Deus colitur; sed objectum cui, & remotum, quatenus Deus est ille cui per actus internos, vel externos Religionis debitus honor redditur. Virtus autem Theolica respicit Deum, etiam tanquam objectum quod, & proximum, ut inductione patet; nam per fidem credimus Deo, & Deum ipsum; per spem speramus à Deo, Deum ipsum tanquam bonum nostrum: & per charitatem amamus Deum, non quidem nobis, sed ipsi met Deo.

Nota 2. Ex eodem art. 5. in responsione ad 3. cum Religio sit pars iustitiæ, medium in ea accipi, non secundum passionem, sed secundum æqualitatem inter operationes, quæ sunt ad Deum; non quidem simpliciter, quia Deo non potest tantum exhiberi, quantum ei debetur, sed secundum quandam considerationem humanæ facultatis, & divinæ acceptionis. Ita scilicet ut nec cultum Deo debitum deneget, nec Deum modo illicito colat.

Dicendum 3. Religionem esse virtutem inter morales præstantissimam. *Probat ex artic. 6.* quia ea quæ sunt ad finem, sortiuntur bonitatem ex ordine ad finem, & idè quod sunt fini propinquiora, eò sunt meliora. Virtutes autem morales sunt circa ea quæ ordinantur in Deum, sicut in finem; inter quas Religio magis accedit ad Deum, quàm aliæ, in quantum operatur ea quæ directè & immediatè ordinantur in honorem divinum. Quare Religio præminet inter alias virtutes morales. Quod adhuc magis declaratur, quia omnium consensu, virtutes Theologicæ sunt præstantiores moralibus; at Religio magis accedit ad virtutes Theologicas, quàm aliæ virtutes morales; cum illa versetur circa Deum, hæ verò circa proximum, vel circa ipsum operantem. Ex his autem colligi potest, legitimam esse

esse definitionem illam Religionis, qua dicitur, virtus moralis per quam homines debitum cultum, & honorem Deo, tanquam supremo omnium Domino, & creatori exhibent.

RESOLUTIO II. *Religio est una virtus.*] ITA tradit S. Doctor *art. 3.* & probat, quia habitus distinguuntur secundum diversam rationem objecti. Ad religionem autem pertinet exhibere reverentiam uni Deo, secundum unam rationem, in quantum scilicet est primum principium creationis, & gubernationis rerum. Et ideo manifestum est quod Religio est una virtus.

Nota 1. Hanc resolutionem debere intelligi de unitate specifica, ut satis patet ex probatione adducta, clariusque confirmatur ex responsionibus ad argumenta. Nam cum *argumento 1. probatum* esset, Religionem non esse unam, quia per illam ordinamur ad Deum, in quo sunt tres personae, & multa attributa saltem ratione distincta. Respondet S. Doctor, tres personas esse unum principium creationis, & gubernationis rerum; diversas autem rationes attributorum concurrere ad rationem primi principii, quia Deus producit omnia, & gubernat sapientia, & voluntate, & potentia bonitatis suae; adeoque Religionem esse unam virtutem.

Deinde, cum secundum argumentum ex multiplicitate actuum, qui Religioni competunt, concluderetur eam non esse unam virtutem. Respondet S. Thomas id non sequi, quia per omnes actus Religionis homo protestatur divinam excellentiam, & subjectionem sui ad Deum, vel exhibendo ei aliquid, vel assumendo aliquid divinum. Ex his autem responsionibus, sicut etiam ex tertia constat, S. Doctorem ex unitate objecti formalis, probare unitatem Religionis; quare sicut unitas objecti ab eo assignata est specifica, ita & unitas quam tribuit Religioni. Veram

Nota 2. dubium esse, quo sensu dicat S. Thomas, Reli-

Religionem exhibere reverentiam Deo, secundum
nam rationem, nempe quatenus est primum prin-
cipium creationis, & gubernationis rerum: his enim
rebus videtur innuere, ipsam excellentiam Dei esse
objectum formale Religionis, quod tamen dici non
potest; quia alias sequeretur, Religionem esse pro-
priè virtutem Theologicam. *Respondeo* id non sequi,
nam virtus Theologica immediatè per actum elici-
tum fertur in Deum, sub ratione aliqua Deitatis; fides
enim per se Deum respicit, ut est verax, spes ut est
bonus nobis, charitas ut est bonus in se. Religio verò
immediatè respicit cultum divinum, ut Deo debi-
tum, & quia cultus non debetur Deo, nisi ratione ex-
cellentiae prædictæ, hinc respicit excellentiam Dei
mediante cultu, adeò ut non virtus ipsa Religionis,
sed actus ab ea imperatus habeat Deum pro objecto
formali.

RESOLUTIO III. *Religio est virtus ab aliis distin-*
cta. HOC ostendi potest ex art. 4. quia cum virtus
ordinetur ad bonum, ubi est specialis ratio boni, ibi
oportet esse specialem virtutem. Bonum autem ad
quod ordinatur Religio, est exhibere Deo debitum
honorem, qui debet esse specialis, cum Deo compe-
tat singularis excellentia, qua omnia in infinitum
transcendit. *Confirmatur*, nam videmus in rebus hu-
manis, diversis excellentiis personarum diversum
honorem deberi, alium Patri, alium Regi, &c.

Nota 1. Nonnulla hic esse certa. 1. Religionem di-
stingui à tribus virtutibus Theologicis vulgò assigna-
tis, ut satis constat ex dictis. 2. Eam etiam distingui à
tribus virtutibus moralibus, nempe à prudentia, quæ
est virtus intellectualis, qua actiones humanæ diri-
guntur, à fortitudine, quæ est virtus consistens in
moderandis affectibus timoris, & audaciæ, & à tem-
perantia, quæ in doloribus & voluptatibus sensuum
moderandis versatur. Religio enim non spectat ad
intellectum, sed ad partem appetitivam, estque de
numero virtutum, quæ dicuntur ad alterum, non
autem

autem

autem earum quæ sunt ad se, seu quæ circa passiones occupantur.

Nota 2. Aliquod *dubium* esse, an Religio distinguitur à virtute iustitiæ strictè sumptæ, ut habet locum inter homines. Quia in re pars affirmativa est communis, quia ad strictam & rigorosam iustitiam humanam tria requiruntur. 1. Ut verum reddat debitum. 2. Ut integrè & ad æqualitatem reddat. 3. Ut versetur circa personam alteram, & omnino distinctam. Ex his autem tribus conditionibus, saltem secunda non habet locum in Religione; cum homo non possit Deo reddere totum, quod illi debet ratione infinitæ suæ excellentiæ, & supremi dominii quod habet in res creatas. Id tamen non impedit, quin Religio satis propriè dicatur iustitia; cum modo possibili cultum Deo debitum reddat.

Nota 3. Majus adhuc *dubium* esse, an Religio distinguitur à dulia, qua Sancti honorantur. Et ratio difficultatis est, quia sicut eadem charitate amamus Deum, & proximum; ita dicendum videtur, eandem esse virtutem qua Deum, & sanctos colimus. *Communiter* tamen sententia est, Religionem esse virtutem à dulia distinctam propter objecta formalia distincta: cultus enim qui à Religione procedit, immediate respicit excellentiam increatam dulia verò non nisi creatam.

Nec refert, quòd eadem virtute charitatis Deum, & proximum diligamus, non enim est par ratio; quia fundamentum amoris est unitas, cum aliquem non amemus, nisi aliquo modo unum nobiscum teputemus: at fundamentum honoris & reverentiæ est distinctio seu diversitas, siquidem non honoramus nisi eos, qui nobis sunt superiores quoad dignitatem, quibus proinde nos tanquam viliores subicimus. Hinc autem fit, nos eadem virtute charitatis qua Deum diligimus, posse etiam diligere proximum, eo quòd eadem gratia quæ facit nos unum cum Deo, nos unit cum proximo, & facit quodammodo unum

cum

cum illo. Contra verò virtutem qua Deum colimus, esse distinctam ab ea qua sanctos reveremur, cum excellentia Dei propter quam ei subijcitur, longè diversa sit ab excellentia propter quam sanctis honorem exhibemus.

Nota 4. Religionem à poenitentia, ex multorum sententia distingui, quia quemadmodum inter homines, observantia qua alterum colimus, propter excellentiam illius, distinguitur à justitia strictè sumpta, qua jus illius conservamus, vel lāsum restituimus: ita ponenda nobis est duplex virtus in ordine ad Deum, quarum altera honorem ei præcisè, propter summam illius excellentiam debitum, exhibeamus; altera jus quod habet in res omnes, illāsum conservemus, & ab injuria vendicemus, quod fit per poenitentiam. Hoc tamen non caret difficultate, quia ut patet ex supradictis, ratio formalis propter quam Religio colit Deum, non est ipsa excellentia Dei secundum se, sed quatenus Deus est principium creationis, & gubernationis rerum, adeoque quatenus habet dominium absolutum in creaturas rationales, & in omnes earum operationes. Quare videtur spectare ad eandem virtutem Religionis, non modo Deum colere propter excellentiam increatam, sed etiam jus divinum defendere, & illāsum servare, in tota latitudine domipii, & jurisdictionis ejus.

Nota 5. ex art. 8. Religionem non distingui essentialiter à sanctitate, sed tantum ratione. Nam Religio dicitur, secundum quod exhibet Deo debitum famularum, in his quæ pertinent specialiter ad cultum divinum, sicut in sacrificiis, oblationibus, & aliis hujusmodi: sanctitas autem dicitur, secundum quod homo non solum hæc, sed etiam aliarum virtutum opera refert in Deum; vel secundum quod homo se disponit per bona quædam opera, ad cultum divinum pertinentia.